

## MAMLAKATIMIZDA DEHQON XO‘JALIKLARI TASHKIL ETISHNI QO‘LLAB QUVVATLASH ORQALI AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH BO‘YICHA OLIB BORILAYOTGAN ISHLAR

**Maxmadiyorova Sitora Abdukaxorovna**

“TIQXMMI” milliy tadqiqot universitetining  
Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti magistri.

[maxmadiyorovasitora@gmail.com](mailto:maxmadiyorovasitora@gmail.com)

**Annotatsiya.** Mamlakatimizda aholi soninig yildan yilga o‘sib borishi, ularning ish bilan ta‘minlanishi hamda mamlakatda oziq-ovqat xavfsizligini va ichki bozorda narxlar barqarorligini ta‘minlash va agrar sohada aholining tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash orqali ularning daromadlarini oshirish shuningdek, “Bir hudud-bir mahsulot” tamoyili asosida qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtirishni kengaytirish hamda eksport salohiyatini oshirish maqsad qilingan.

**Kalit so‘zlar:** “Bir hudud-bir mahsulot” tamoyili, ochiq elektron tanlov, klaster, “Temir daftar”, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari”, preferensiyalar.

**Аннотация.** Год от года рост населения в нашей стране, обеспечение продовольственной безопасности страны и ценовой стабильности на внутреннем рынке, увеличение их доходов за счет поддержки инициатив населения в аграрной сфере а также «Единого региона»-по принципу «одного продукта» направлено на расширение производства сельскохозяйственной продукции и увеличение экспортного потенциала.

**Ключевые слова:** принцип «Одна территория-один продукт», открытый электронный конкурс, кластер, «Железная тетрадь», «Женская тетрадь», «Молодежная тетрадь», предпочтения.

**Abstract.** Increase the population of our country from year to year, their employment and food security in the country and price stability in the domestic market and support the initiatives of the population in the agricultural sector, as well as increase their income, “Based on the principle of one region-by-region product”, it is aimed at expanding the cultivation of agricultural products and increasing export potential.

**Key words:** “One territory-one product” principle, open electronic competition, cluster, “Iron notebook”, “Women’s notebook”, “Youth notebook”, preferences.

**Kirish.** O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Meva-sabzavotchilik va uzumchilikda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishida dehqon xo‘jaliklarining ulushini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori (PQ-20, 23.11.2021 y.) hamda “Dehqon xo‘jaliklari tashkil etishni qo‘llab quvvatlash orqali aholi daromadlarini yanada oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Qarori (PQ-373, 10.09.2022 y.)

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 23-noyabrdagi “Meva-sabzavotchilik va uzumchilikda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishida dehqon xo‘jaliklarining ulushini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-20-son qaroriga muvofiq, fermer xo‘jaliklari va klasterlar foydalanishidagi past hosilli paxta va g‘alladan qisqartirilgan va aholiga uzoq bo‘lmagan, suv ta‘minoti yaxshi bo‘lgan yerlardan ekin maydonlarini aholiga ochiq elektron tanlov orqali ijaraga berish belgilanganligi va ushbu qaror ijrosi yuzasidan yurtimiz bo‘ylab bir qator ishlar amalga oshirilayotganligi sir emas. Mamlakatimizda aholining turmush darajasini yaxshilash ularning daromadlarini oshirish maqsadida past hosilli paxta va g‘alladan bo‘shagan yerlarni aholining yashash joylaridan uzoq bo‘lmagan hududlardan ajratilishining hamda “Bir hudud — bir mahsulot” tamoyili asosida qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtirishni kengaytirish hamda eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan ishlarni davom ettirish maqsad qilingan. Bu ishlarning davomi sifatida Yurtboshimizning joriy yilning 10-sentabr kuni qabul qilgan “Dehqon xo‘jaliklari tashkil etishni qo‘llab quvvatlash orqali aholi daromadlarini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risi”dagi PQ-373-sonli qarori qabul qilindi. Shu o‘rinda qabul qilinayotgan qarorlarning barchasi xalq manfaatini ko‘zlab ularning istiqbolini o‘ylab yengillik yaratish maqsadida qabul qilinayotganligi ushbu qaror orqali yana bir bora isbotini topmoqda desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

Dehqon xo‘jaliklari tashkil etish va yuritish uchun respublikamiz bo‘ylab:

2022-yilda 80 ming gektar ekin maydonlarini aholiga ochiq elektron tanlov orqali ijaraga berish belgilangan bo‘lsa;

2023-2025-yillarda 120 ming gektar ekin maydonlarini aholiga ochiq elektron tanlov orqali ijaraga berish belgilandi.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlarda fermer xo‘jaliklari va klasterlar foydalanishidagi paxta va g‘alladan qisqartirilgan hamda aholi punktlariga yaqin va suv ta‘minoti yaxshi bo‘lgan yerlardan 2022-yil yakuniga qadar qo‘shimcha 20 ming gektar — umumiy 100 ming gektar ekin maydonlari, 2023-yilda **95 169** gektar ekin maydonlari aholiga ochiq elektron tanlov orqali ijaraga beriladi.

Qashqadaryo viloyati misolida oladigan bo‘lsak **2022-yilda 9 264 gektar yer maydoni, 2023-yilda 10 530 gektar yer maydoni** viloyatimiz bo‘yicha jami **19 794**

gektar yer maydoni fuqarolarga ochiq elektron tanlov orqali ijara huquqi asosida berilishi belgilangan.

**Qashqadaryo viloyati tumanlarida fermer xo‘jaliklari va klasterlar foydalanishidagi paxta va g‘alladan qisqartirilgan hamda aholi punktlariga yaqin va suv ta‘minoti yaxshi bo‘lgan yerlar hisobidan fuqarolarga ochiq elektron tanlov orqali ijara huquqi asosida beriladigan ekin maydonlarining hajmlari**

T/r	Tumanlar nomi	Jami yer maydoni, gektar	shundan, 2022 — 2023-yillarda	
			2022-yilda	2023-yilda
1.	<b>Koson</b>	3 554	2 113	1 441
2.	<b>Kitob</b>	1 560	620	940
3.	<b>Kasbi</b>	1 716	960	756
4.	<b>Mirishkor</b>	1 524	820	704
5.	<b>Muborak</b>	1 145	551	594
6.	<b>Nishon</b>	1 511	858	653
7.	<b>Chiroqchi</b>	612	300	312
8.	<b>Shahrisabz</b>	1 363	447	916
9.	<b>Yakkabog‘</b>	1 634	642	992
10.	<b>Qarshi</b>	1 551	409	1 142
11.	<b>Qamashi</b>	1 388	616	772
12.	<b>G‘uzor</b>	1 092	488	604
13.	<b>Dehqonobod</b>	133	33	100
14.	<b>Ko‘kdala</b>	1 011	407	604
	<b>Jami</b>	<b>19 794</b>	<b>9 264</b>	<b>10 530</b>

Bunda:

- a) ekin maydonlari fuqarolarga 30 yil muddatga: suv ta‘minoti yaxshi bo‘lgan yerlardan — Andijon, Namangan va Farg‘ona viloyatlarida **0,15** gektardan **1** gektargacha, boshqa viloyatlarda **0,30** gektardan **1** gektargacha hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasida **0,30** gektardan **2** gektargacha bo‘lgan o‘lchamlarda; kam suvli yerlardan — viloyatlarda **0,50** gektardan **1** gektargacha hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasida **0,50** gektardan **2** gektargacha bo‘lgan o‘lchamlarda ijaraga beriladi;
- b) 2022-2023-yillarda dehqon xo‘jaligi yuritish maqsadida ekin maydonlarini aholiga berish uchun tashkil etiladigan ochiq elektron tanlovda 1 nafar talabgor ishtirok etgan taqdirda, istisno tariqasida, tanlov o‘tkazilgan hisoblanadi;
- v) issiqxona tarmog‘i keng rivojlangan tumanlarda dehqon ho‘jaliklariga ajratib berilgan ekin maydonlarida isitish tizimlarini o‘rnatmagan holda yengil konstruksiyali issiqxonalar qurilishiga ruxsat beriladi.

“Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari”ga kiritilgan aholiga qulayliklar yaratish maqsadida ushbu daftardagi talabgorlar ochiq elektron tanlovda ishtirok etish uchun bazaviy hisoblash miqdorining bir baravari miqdoridagi zakalat pul to‘lovidan ozod qilingan edi. Ularga yanada imkoniyatlar kengaytirilib endilikda “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari”ga kiritilgan aholiga dehqon xo‘jaligini yuritish uchun yer uchastkalari ochiq elektron tanlov orqali ijaraga berilganda, ushbu shaxslar yuqoridagi daftarlardan chiqarilmaydi va ular uchun qonunchilikda belgilangan barcha imtiyoz va preferensiyalar bir yil muddatga saqlab qolinishi belgilandi. Imtiyoz va preferensiyalarning bir yillik amal qilish muddati dehqon xo‘jaligini yuritish uchun yer uchastkasiga bo‘lgan ijara huquqi davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan kundan boshlab hisoblanadi.

Mazkur ekin maydonlarini ochiq va shaffoflikni ta‘minlagan holda dehqonchilik ko‘nikmalariga ega bo‘lgan aholiga ajratilishi, maydonlarga sabzavot, poliz, dukkakli, moyli va kartoshka ekinlarini intensiv usulda ekishga alohida e‘tibor qaratilib mahsulot yetishtiruvchilarga qishloq xo‘jaligi ekinlarini yetishtirish uchun zarur bo‘lgan moddiy-texnik resurslar, shu jumladan urug‘lik, ko‘chat, mineral o‘g‘it va kimyoviy vositalar yetkazib berish, shuningdek, zaruriy agrotexnik xizmatlar ko‘rsatish ishlarini tashkil etish va agrosanoat klasterlari, tayyorlov, qayta ishlash va eksport qiluvchi korxonalarini jalb qilgan holda yetishtirilgan tayyor mahsulotni xarid qilish, uni qayta ishlash, saqlash, ichki va tashqi bozorlarga yo‘naltirish ishlarini amalga oshirishlari ta‘kidlab o‘tilgan.

Yer uchastkasidan oqilona foydalanilmaganda ushbu qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlar uchun hosildorlik darajasi uch yil mobaynida normativdan (kadastr bahosiga ko‘ra) past bo‘lishida ifodalanganda, yer uchastkasidan tuproq unumdorligi pasayishiga, uning kimyoviy va radioaktiv moddalar bilan ifloslanishiga, ekologik vaziyatning yomonlashuviga olib keladigan usullar bilan foydalanilgan taqdirda (**Yer kodeksining 36-moddasida**) yer uchastkalariga egalik qilish huquqi yoxud undan doimiy yoki muddatli foydalanish huquqi bekor qilinadi. Tuman (shahar) hokimliklarining zaxirasiga belgilangan tartibda qaytarilishi va davlat mulki sifatida davlat ro‘yxatidan o‘tkazilishi ta‘minlangandan keyin yer maydonlari lotlarga ajratilib ochiq elektron tizimga joylashtiriladi.

**Xulosa.** Yer umummilliy boyligimizdir. Uni ko‘z qorachig‘imizdek asrab, har bir qarichidan oqilona va samarali foydalanishimiz kerak. Mamlakatimiz bo‘ylab olib borilayotgan islohotlarda tenglik va shaffoflikni ta‘minlash maqsadida hamda aholining turmush darajasini yaxshilash hamda bozor iqtisodiyoti davrida ishsizlikni bartaraf etishga qaratilgan dasturlar ishlab chiqilmoqda. Bulardan ko‘zlangan maqsad har bir o‘zbek xalqining dasturxonida to‘kin sochinlik bo‘lishini ta‘minlash, o‘z qo‘limiz bilan yetishtirgan mahsulotlarni o‘zimiz uchun, kerak bo‘lsa chet elga eksport

qilish orqali daromadga ega bo'lishdir. Avvallari yerga ega bo'lsam mahsulot yetishtirsam, dehqonchilik qilsam degan ammo bunga imkoniyat bo'lmagan bo'lsa endilikda barcha imkoniyatlar eshigi yurtdoshlarimiz uchun ochib berilmoqda. Ulardan faqatgina unumli va samarali foydalanish kerak.

### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. O'zbekiston Respublikasining «Yer kodeksi», T., «Adolat», 1998 y.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.11.2021 yildagi «Mevasabzavotchilik va uzumchilikda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida dehqon xo'jaliklarining ulushini oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ-20-sonli Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.09.2022 yildagi «Dehqon xo'jaliklari tashkil etishni qo'llab quvvatlash orqali aholi daromadlarini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risi»dagi PQ-373-sonli Qarori.
4. Qilichev Zaynobiddin, Mirzayev Jonibek, & Ibragimov O'tkir. (2022). GEODEZIK O'LCHASHLARDA TENGLASHTIRISH USULLARINI TANLASH. RESEARCH AND EDUCATION, 1(7), 107–110. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/re/article/view/408>
5. Mirzayev J. «Xatolar nazariyasi haqida umumiy ma'lumot» ORIENS jurnal 2022 yil 1-son 1175-1177 betlar.
6. Mirzayev J. «Qurilish - montaj ishlarida geodezik sifat nazorati» RESEARCH AND EDUCATION jurnal 2022 yil 143-146 betlar.